

N. of a tree गणिकारिका (Mar. नरवेल) Premna Spinosa (तत्काठ-योर्घर्षणे हि आसु बहिरुत्पद्यते). —मांशं slowness of digestion, loss of appetite, dyspepsia. —मारुतिः [अग्निश्च मरुच तयो-रपत्यं इज् ततो वृद्धिः इत् च; द्विपद्वृद्धौ पू. पूर्व-पदस्य इत्स्वः Tv.] N. of the sage Agastya. —मित्रः N. of a king of the Sunga dynasty, son of Pushpa- mitra who must have flourished before 150 B. C.—the usually accepted date of Patanjali—as the latter mentions पुष्पमित्र by name. —मुखः a. having Agni at the head. (—खः) [अग्नि-मुखमिव यस्य] 1. a deity, god, (for the gods receive oblations through Agni who is therefore said to be their mouth; अग्निमुखा वै देवाः; अग्निमुखं प्रथमं देवतानां &c; or अग्निमुखे अग्ने येषां, for fire is said to have been created before all other gods.) 2. [अग्निमुखं प्रधानमपारयो यस्य] one who maintains the sacred fire (अग्निहोत्रिज्). 3. a Brāhmaṇa in general (अग्निदोहकत्वात् ज्ञानाग्निमुखे यस्य, for Brāhmaṇas are said to be वाग्वाजाः). 4. N. of two plants चित्रक Plumbago Zeylanica and भङ्गातक Semicarpus Anacardium (अग्निरिव स्प-शौत् दुःखदायकं मुखमग्ने यस्य, तत्रियसिस्म-शेन हि देहे क्षतोत्पनेस्तयोस्तथात्वम्). 5. a sort of powder or चूर्णं prescribed as a tonic by चक्रदत्त. 6. ' fire-mouthed ', sharp-biting, an epithet of a bug Pt. 1. (—खी) [अग्निरिव मुखमग्ने यस्याः, गौरादि-जीवू] 1 N. of a plant भङ्गातक (Mar. विववा, मिलावा) and लांगलिका (विवलांगला). 2. N. of the Gāyatrī Mantra (अग्निरिव मुखं मुखत्वेन कल्पितं यस्याः सा, or अग्नेरिव मुखं प्र-जापयितुं मुखं उत्पन्नद्वारं यस्याः, अग्निना समं प्र-जापयितुं मुखं जातत्वात्; कदाचिदपि नो विद्वान् गा-यत्रीमुदके जपेत् । गायत्र्याग्निमुखी यस्मात्तस्मा-दुत्थाय तां जपेत् ॥ गोमिलम्). 3. a kitchen [पाकशाला अग्निरिव उत्तमं मुखं यस्याः सा]. —मूढ a. [त्. त.] Ved. made insane or stupefied by lightning or fire. —योजनं causing the sacrificial fire to blaze up. —रक्षणं 1. consecrating or preserving the sacred (domestic) fire or अग्निहोत्र. 2. [अग्निः रक्षयते अग्नेन अत्र वा] a Mantra securing for Agni protection from evil spirits &c. 3. the house of an अग्निहोत्र. —रजः, —रजस् m. [अग्निरिव रज्यते दीप्यते; रज्-असुत्, न-लोपः] 1. a scarlet insect by name इन्द्रगोप. 2. (अग्नेः रजः) the might or power of Agni, 3. gold. —रहस्यं mystery of (worshipping &c.) Agni; N. of the tenth book of the Satapatha Brāhmaṇa. —राशिः a heap of fire, burning pile. —रुहा [अग्निरिव रोहति रुह-क]

N. of the plant मांसादनी or मांसरोहिणी (तदंकरस्य वदितुत्यवर्णतया उत्पन्नत्वात्तथात्वं तस्याः). —रूप a. [अग्नेरिव रूपं वर्णो यस्य] fire-shaped; of the nature of fire. (—र्ष) the nature of fire. —रेतस् n. the seed of Agni; (hence) gold. —रोहिणी [अग्निरिव रोहति; रुह-णिनि] a hard inflammatory swelling in the armpit. —लोकः the world of Agni, which is situated below the summit of Meru; in the Purāṇas it is said to be in the अंतरिक्ष, while in the Kāśi Khaṇḍa it is said to be to the south of इन्द्रपुरी; एतस्या दक्षिणे भागे येयं पृथ्व्यते शुभा । इमामर्चिष्यतीं पत्रय वीतिहोत्रपुरीं शुभाम् ॥ —वधूः Svāhā, the daughter of Dakṣa and wife of Agni. —वर्चस् a. [अग्नेर्वर्च इव वर्णो यस्य] glowing or bright like fire. (—म.) the lustre of Agni. (—म.) N. of a teacher of the Pu- rāṇas. —वर्ण a. [अग्नेरिव वर्णो यस्य] of the colour of fire; hot, fiery; सुरां पीत्वा द्वि-जो मोहात्प्रविवर्णो सुरां पिबेत् Ms. 11. 91; योमूत्रमग्निवर्णं वा पिबेदुदकमेव वा 92. (—र्णः) 1. N. of a prince, son of Sudarsana. 2. of a King of the solar race, See R. 19. 3. the colour of fire. (—र्ण) a strong liquor. —वर्धक a. stimulating diges- tion, tonic. (—कः) 1. a tonic. 2. regi- men, diet (पथ्याहार). —वह्नमः [अग्ने-वह्नमः सुखेन दास्यन्वात्] 1. the Sāla tree, Shorea Robusta. 2. the resinous juice of it. —वासस् a. [अग्निरिव शुद्धं वासो यस्य] having a red (pure like Agni) garment. (—न) a pure garment. —वा-ह a. [अग्निं वाहयति गमयति अनुमापयति वा] 1. smoke. 2. a goat. —वाहनं a goat (ज्ञान). —विद् m. 1. one who knows the mystery about Agni. 2. an अग्निहोत्रिज् q. v. —विमोचनं ceremony of lowering the sacrificial fire. —विस्पर्षः pain from an inflamed tumour, in- flammation. —विहरणं, —विहारः 1. tak- ing the sacrificial fire from अग्निं to the सदोमंडप. 2. offering oblations to fire; प्रत्यासन्ना वेला K. 348. —वीर्यं 1. power or might of Agni. 2. gold. —वेशः [अग्नेर्वेश इव] N. of an ancient medical authority (चरक). —चरण-शाला-लं a fire-sanctuary; —मार्गमा-द्देशाय S. 5; a house or place for keeping the sacred fire; रक्षणाय स्थापितोहं V. 3. —चर्मन् a. [अग्निरिव क्षणाति तोषकोपत्वात्; शू-र्मनिन्] very passionate. (—म.) N. of a sage. —क्षि-ख a. [अग्नेरिव अग्निरिव वा शिखा यस्य], fiery, fire-crested; वहतु °खैः सायकैः Rām. (—खः) 1. a lamp. 2. a rocket, fiery arrow. 3. an arrow in general. 4. safflower plant. 5. saffron. 6. जंगलीवृक्ष. (—खं) 1. saffron, 2. gold.

(—खा) 1. a flame; शरैरग्निशिखोपमैः Mb. 2. N. of two plants लांगली (Mar. वागचवका or कळलावी) Glo- riosa Superba, of another plant (Mar. also कळलावी) Menispermum Cordi- folium. —शुश्रूषा careful service or worship of fire. —शेखर a. fire-crest- ed. (—रः) N. of the कुसुंभ, कुंकुम & जंगली trees. (—रं) gold. —शौच a. [अग्नेरिव शौचं यस्य] bright as fire; purified by fire K. 252. —श्री a. [अग्नेरिव श्रीयस्व] glow- ing like fire; lighted by Agni. —दु-त्, —दुभ्, —दोम &c. see °स्तुत्, °स्तुम् &c. —संस्कारः 1. consecration of fire. 2. hallowing or consecrating by means of fire; burning on the funeral pile; यथाहं °रं मालवाय इत्वा Dk. 169; नारस्य कार्याऽग्नि-संस्कारः Ms. 5. 69, R. 12. 56. —सखः, —सहायः 1. the wind. 2. the wild pigeon (smoke-colour- ed) 3. smoke. —संभव a. [पं. व.] sprung or produced from fire. (—वः) 1. wild safflower. 2. lymph, result of digestion. (—वं) gold. —साक्षिक [अग्निः साक्षी यत्र, कप्] a. or adv. keeping fire for a witness, in the presence of fire; पंचबाण° M. 4.12; °मर्यादो भर्ता हि शरणं स्त्रियाः H. 1. v. 1, R. 11.48. —सारं [अग्ने सारं यस्य अत्यंतानलोचापनेपि सारांसादहनत् Tv.] रसांजन, a sort of medical preparation for the eyes. (—रः —रं) power or essence of fire. —सूत्रं a thread of fire. 2. a girdle of sacrificial grass (मौंजीमखला) put upon a young Brāhmaṇa at the time of investi- ture. —स्तंभः 1. stopping the burning power of Agni. 2. N. of a Mantra used in this operation. 3. N. of a medicine so used. —स्तुत् m. (अग्निहोत्र) [अग्निः स्तुयते ऽव; स्तु-आधारे किप् पत्वं] the first day of the Agnishṭoma sacrifice; N. of a po. sion of that sacrifice which ex- tends over one day; यजेत वाग्धमेधेन स्वर्जिता गोसवेन वा । अभिजिद्विजि-द्भ्यां वा चितृताभिदुतापि वा ॥ Ms. 11. 75. —स्तुम् (°दुम्) m. [अग्निः स्तुयते ऽव; स्तुम्-किप् पत्वं] 1. = अग्निहोम. 2. N. of a son of the sixth Manu. —स्तोमः (°दो- मः) [अग्नेः स्तोमः स्तुतिसाधनं यत्र] N. of a protracted ceremony or sacrificial rite extending over several days in spring and forming an essential part of the ज्योतिष्टोम. 2. a Mantra or Kalpa with reference to this sacrifice; मे भवो मंत्रः °मः; °मस्य व्याख्यानं, कल्पः °मः P. IV. 3. 66. Vārt. 3. N. of the son of the sixth Manu. 4. a species of the Soma plant; °सामन् a part of the Sāma Veda chanted at the conclusion of the Agnishṭoma sacri- fice. —स्थ a. (ङ) [अग्ने स्थातुमर्हति; स्था-